

TÜRKİYE’DE ORMAN AMENAJMAN YÖNETMELİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Ünal ELER

SDÜ Orman Fakültesi, Emekli Öğretim Üyesi (Prof.Dr.), ISPARTA

ÖZET

Tarihte, insan nüfusunun çoğalması, buna bağlı olarak taleplerin çeşitlenerek artması, ormanlar için olumsuz etki yaratmaya başlamıştır. Büyük göçler, uzun yıllar süren savaşlar, afet halini alan yangınlar, ormanlar üzerindeki baskıyı daha da artırmıştır. Giderek doğal denge bozulmuş, buna koşut olarak, doğal afetlerin yıkımı fazlalaşarak devam etmiştir. Ormanların daha uzun yıllar bu gidişe dayanamayacağını anlaşılmıştır, 17. yüzyılın ortalarında olmuştur. Planlı ormancılık yapılması zorunluluğunun getirilmesi, tekniğin ormancılık çalışmalarına girmesi, Orman Amenajmanı, Orman Hasılat Bilgisi, Dendrometri, Silvikültür gibi, Ormancılık Bilim Dallarının ortaya çıkmasının başlangıcı bu tarihlere aittir. O zamandan günümüze dek, ormanların idaresi ile ilgili yasalar çıkarılmış, amenajman çalışmalarının yürütülmesi için, yasalara dayalı yönetmelikler düzenlenmiştir. Ülkelerin teknik, ekonomik ve sosyal gelişmeleri çerçevesinde, orman kavramı, ormancılık anlayışı değişmiştir. Fakat, her zaman prensip olarak, ormanların sürekli, en yüksek ekonomik değer elde edilebilecek biçimde işletilmesine çalışılmıştır. Türkiye’de de bu gelişmelere ayak uydurulmaya çaba gösterilmiştir. Tarihsel süreçte, fermanlar, yasalar yürürlüğe girmiş, bunlara dayalı Amenajman Yönetmelikleri çıkarılmıştır.

Anahtar kelimeler: Orman kavramı, Ormancılık anlayışı, Orman amenajmanı, Orman Amenajman Yönetmeliği.

HISTORICAL DEVELOPMENT OF FOREST MANAGEMENT REGULATIONS IN TURKEY

ABSTRACT

In history, increasing human populations and, in relation, increasing amount and diversity of demands have made negative impact on forests. Big migrations, wars, serious wild fires also multiplied the harmful pressures. Progressively, balance of nature was disturbed and losses of disasters were continued to increase. At the middle of the 17th century, it was understood that forest resources could not resist to that level of disturbance. The beginning of planning on forestry, using new techniques and emergence of science branches such as Forest Management, Forest Yield, Forest Mensuration, Silviculture coincide with this date. Since that time, laws about forest management have been passed, and Forest Management Regulations, based on these laws, came into force to deal with forest management practices. Parallel to technical, economical and social developments of nations, forest conception and meaning of forestry have also changed. But, as a principle, forests were always tried to be managed in a way that provides highest economical values continuously. Also in Turkey, efforts were continued to keep pace with these developments. In historical process, many firmans and laws came into force, and forest management regulations were made depending on them.

Keywords: Forest conception, Forestry, Forest management, Forest management regulation.

1. GİRİŞ

Tarihte ormanlar geniş alanlar kaplayıp bol miktarda bulunduğu, buna karşılık insan nüfusunun fazla olmadığı yüzyıllar boyunca, süreklilik konusu gündeme gelmemiştir. İnsanlar giderek çoğalmışlar, gereksinimlerinin önemli bölümünü ormanlardan karşılayarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Ormanların aleyhine gelişen bu durum sonucu, doğal denge giderek bozulmuştur. Büyük göçler, uzun yıllar süren savaşlar, afet halini alan yangınlar, ormanlar üzerindeki baskıyı artırmıştır. Dengenin bozulması oranında, afetlerin yıkımı da, artarak devam etmiştir.

17. yüzyılın ortalarında, Avrupa’da durum görülmeye başlamış, orman varlığının daha uzun yıllar bu gidişe dayanamayacağı anlaşılmıştır. Ormancılık bilimlerinin doğuşu, tekniğin ormancılığa girmesi bu nedenledir. Sürekliliğin sağlanabilmesi için, planlı ormancılık yapılması kabul edilmiştir. Ülkemizde de, "ormanlara bir esasa, usüle göre müdahale edilmesi" gereği duyulmuştur. Zamanın koşullarının ortaya koyduğu durumlar nedeniyle, çeşitli yasal düzenlemeler getirilmiş, uygulamalara gerekli düzen verilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla “kanunnameler, Fetvalar, Hükümler, Buyruklar, Fermanlar ve Hattı Hümayunlar” çıkarılmıştır (Kutluk, 1948 ve 1967; Yund, 1957; Toygar, 1964; Evcimen, 1977).

Ülkelerin ekonomik ve teknolojik kalkınmalarına koşut olarak, teknik yönden gelişmeleri sonucu, orman anlayışı ve ormancılık uygulamaları değişmiş, ormanların sürekli en yüksek ekonomik değer elde edilebilecek biçimde işletilmesine çalışılmıştır. Türkiye’de de, çok gecikmeli de olsa, bu gelişmelere ayak uydurulmaya çaba gösterilmiştir.

Konu çok geniş olduğundan, ana başlıklar biçiminde özetlenmiş, ayrıntılı bilgi için, geniş bir yayın listesi kaynakçada verilmiştir.

2. ÜLKEMİZDE ORMAN AMENAJMANININ KISA TARİHÇESİ

Türkiye’de 1857 yılına kadar **Süreklilik Prensibi**’ne dayanan bir ormancılık yoktur. 1856’da çıkarılan “**Islahat Fermanı**” ile geniş çaplı reform hareketine girilmiştir. Bu arada, gelir sağlayan ulusal kaynaklar araştırılırken, ormanlardan da yararlanmak istenmiştir. Faydalanmanın sürekliliğinin sağlanabilmesinde, ormancılık tekniği uygulanması gerekeceğinden, “Orman Teşkilatı” kurulması, teknik eleman yetiştirilmesi, Orman Okulu açılması, İmparatorluk ormanlarında inceleme ve amenajman planı yapılması, gereken yasa ve yönetmeliklerin hazırlanması amacıyla, yabancı uzmanların getirilmesi kararlaştırılmıştır (Eraslan, 1985 ve 1992).

17 Kasım 1857 tarihinde, Türkiye’de ilk Orman Okulu açılmıştır. 1870 yılında 52 maddelik “Orman Nizamnamesi” çıkarılmıştır. Ancak, bu nizamnamede ormanların Amenajman Planları ile işletileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. 1857-1914 yılları arasındaki devre, Türkiye’de Orman Amenajmanı’nın doğması için, gerekli hazırlıkların yapıldığı dönem olarak nitelendirilebilir. 1914 yılında,

ormanların korunması ve devamlılık prensibine göre işletilmesi için, gerekenin ivedi yapılması kararlaştırılmıştır. Bu amaçla, Avusturya'lı uzman ormancı Hermann Veith, Ormancılık Müşaviri olarak görevlendirilmiştir. 1916 ve 1917 yıllarında Avusturya'dan 5 orman amenajman mühendisi getirilmiş, bunlara 7 yerli ormancı katılarak, ilk Amenajman Şubesi kurulmuştur (Eraslan, 1955).

Amenajman Yönetmeliğinin çıkarılabilmesi için, yasaya gerek vardır. 24 Nisan 1917 tarihinde (Sultan Mehmet Reşat, Sadrazam Mehmet Talât, Maliye Nazırı Cavit, Ticaret ve Ziraat Nazırı Mustafa Şeref'in imzaladıkları) "Ormanların Usul-ü İdare-i Fenniyeleri Hakkında 9 Maddelik Kanun" isimli yasa çıkarılmıştır (Kutluk, 1948). Aynı yıl, yasanın uygulanmasının gerçekleştirilmesinde gerekli olan yönetmelik Hermann Veith tarafından hazırlanmıştır. "Ormanların Muvakkat İşletme Planlarının Yapılmasına Dair Amenajman Talimatnamesi" adı ile bir yönetmelik çıkarılmıştır. Ülkemizde ilk Orman Amenajman Yönetmeliği budur.

Yasa ve yönetmelik çıkarıldıktan sonra, ilk Amenajman Planı olarak, 1918 yılında, 5 Avusturya'lı (Josef Pinsker, Franz Stumföhl, Karl Gaigg, Gustav Micklitz ve Walter Kreibach) ve 5 Türk (Sadullah Malkoç, Ali Bekir, Mehmet Emin, Bahaddin ve Salih Sıtkı) orman mühendisinden oluşan Amenajman Hey'eti tarafından, o zamanki kuruluşa göre, Adapazarı İlçesi Hendek Bucağı'nın kuzeyinde, Set Köyü yakınında bulunan ve Nazırın (Bakanın) adı verilen, 7147 ha büyüklüğündeki, Mustafa Şeref Ormanı'nın Amenajman Planı düzenlenmiştir. Bu planda faydalanmanın düzenlenmesinde, Yaş Sınıfları Metodu kullanılmıştır (Eraslan, 1992).

Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşından sonra, Cumhuriyet Dönemi'nde 1924 yılında, 504 Sayılı "**Orman Amenajman Kanunu**" çıkarılmıştır. Bu yasada, tüm ormanların İşletme Planları ile işletileceği bildirilmiştir. Ancak, İşletme Planları yapılıncaya kadar, "**Muvakkat İşletme Planları**" ile ormanların işletilmesine izin verilmiştir. Aynı yıl çıkarılan 526 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle de, bazı ormanların "**Keşif Raporları**" ile işletilebileceği hükmü getirilmiştir.

504 ve 506 sayılı yasa hükümlerinin gerçekleştirilebilmesi için, Amenajman Talimatnameleri (Yönetmelikleri) ve İzahnameler (Teknik Yönergeler) hazırlanarak, Amenajman Planları düzenlenmiştir. Bunlar:

- Korular İçin Muvakkat İşletme Planı Talimatnamesi (1924),
- Baltalıklara Ait İşletme Planı Talimatnamesi (1924),
- Keşif Raporları İzahnamesi (1924),
- 1935 Yılı Amenajman Metotlarına Ait İzahname'dir.

1937 yılında modern orman işletmeciliği amacı güden 3116 Sayılı Orman Kanunu yürürlüğe girmiştir. Yasanın içerdiği hükümlere uygun Amenajman Planlarının düzenlenmesi için, değişik zamanlarda yönetmelikler çıkarılmıştır. Bunlar da:

- Türkiye Ormanları Amenajman Planlarının Sür'atle İkmaline Dair Talimatname (1941),
- Birinci Devre Orman Amenajman Planlarının Tanzimine ve Tatbikine Ait Talimatname (1944),
- Orman Amenajman Planları'nın Tanzimine ve Tatbikine Ait Talimatname (1952) 'dir.

1944 tarihli Amenajman Yönetmeliği uyarınca, tüm ülke ormanlarının Birinci Devre Amenajman Planlarının tamamlanması çalışmalarına girilmiştir. Bu planların kısa sürede bitirilebilmesi için İÜ Orman Fakültesi'nin asistanları ile Orman Okulları'nın öğretmenleri görev almışlardır. Çalışmalar, 1944-1946 yıllarında tamamlanmıştır. Bu planlardan **Memleket Orman Envanteri** çıkarılmıştır. O tarihteki kayıtlara göre, Türkiye'nin orman alanı, 10.5 milyon hektar bulunmuştur.

Birinci Devre Orman Amenajman Planları'nın düzenlenmesinde, Teknik Yönergeler (Kılavuzlar) hazırlanmış ve Orman Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanmıştır. Bunlar:

- Orman Koruma Kılavuzu (Acatay, 1946),
- Ormanda Kesim ve Taşıma Kılavuzu (Berkel, 1946),
- Orman Amenajman Kılavuzu (Diker, 1946),
- Ağaç ve Odun Ölçme Kılavuzu (Fırat, 1946),
- Yetiştirme Muhiti ve Meşcere Tanıma Kılavuzu (Saatçioğlu, 1946),
- Orman Yolları ve Dekovil İnşaatı Kılavuzu (Tavşanoğlu, 1946),
- Orman Etütleri ve Amenajman Kılavuzu (Yiğitoğlu, 1946).

1952 tarihinde hazırlanan Amenajman Yönetmeliği, Türkiye Ormancılığının entansifleşmesi yönünden yeterli görülmemiştir. 1955 yılında "Orman Amenajman Planlarının Tanzimine ve Tatbikine Ait Talimatname" isimli, 149 maddelik bir yönetmelik çıkarılmıştır (Anonim, 1956). Bu yönetmelikte, ormanın aktüel doğal durumunun belirlenmesinde, hava fotoğraflarının ve istatistik yöntemlere dayanan Örneklem Yöntemleri'nin kullanılması kabul edilmiştir. Böylece, yersel ölçmelerle yapılan **Klasik Envanter Metodu** terk edilmiş; istatistiğin yer aldığı, hava fotoğraflarından ve yersel ölçmelerden yararlanılan, **Modern Kombine Envanter Yöntemi**'nin kullanımına başlanmıştır. Ancak, hava fotoğraflarının elde edilmesinde karşılaşılan güçlükler nedeniyle, Modern Kombine Envanter Yöntemi gereğince uygulanamamıştır.

1963 yılında, 15 yıllık bir zaman perspektifi esas alınarak, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) hazırlanarak, uygulanmasına başlanmıştır. Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planları döneminde (1963-67 ve 1968-72) 10 yıllık sürede Türkiye'deki tüm ormanların Amenajman Planları'nın bitirilmesi hedeflenmiştir.

Hava fotoğraflarından kaynaklanan sorun çözümlenip, Modern Kombine Envanter Yöntemi uygulanarak ve gerekli kuruluş sağlanarak, tüm ülkenin amenajman planları tamamlanmıştır. Türkiye’de Beş Yıllık Kalkınma Planları’nda öngörülen işleri zamanında tamamlayan tek kuruluş Orman Genel Müdürlüğü, Amenajman Dairesi Başkanlığı olmuştur.

Bu dönemde, Örnek Devlet Orman İşletmeleri kurulması kararlaştırılmıştır. İÜ Orman Fakültesi’nden 4; Orman Genel Müdürlüğü’nden 3 olmak üzere, Prof. Dr. İsmail Eraslan başkanlığında 7 kişiden oluşan bir kurul oluşturulmuştur. Bunun için yönetmelik hazırlanması gerekli görülmüş ve görev Prof. Dr. İsmail Eraslan’a verilmiştir.

Eraslan bu amaçla, “Örnek Devlet Orman İşletmeleri İşletme Planlarının Düzenlenmesine, Uygulanmasına ve Yenilenmesine Ait Yönetmelik” adı ile yönetmelik taslağı hazırlamıştır. Teknik Yönetme Kurulu tarafından kabul edilen yönetmeliği, 21.04.1964 tarihinde Orman Genel Müdürlüğü onaylamıştır.

Bu yönetmeliğe göre, 3 Amenajman Hey’eti kurulmuştur. Her hey’ette plan düzenleyecek 3, Orman Yolları Projesi hazırlayacak 1 ve Ekolojik Üniteler Haritası yapacak 1 olmak üzere, toplam 5 mühendis bulunmaktadır. Hey’etlere İÜ Orman Fakültesinde, Eraslan başkanlığında, ilgili öğretim üyelerinin de görev aldığı grup tarafından, 12 hafta süre ile kurs verilerek, arazi ve büro çalışmalarında yetiştirilmişlerdir.

Bu hey’etler 1964 - 1966 yıllarında çalışarak, Örnek Orman İşletmelerinin (Karamanbayırı - Demirköy, Kırklareli; Alaçam - Dursunbey, Balıkesir; Çıglıkara ve Koçova - Elmalı, Antalya; Düzlerçamı - Antalya) Amenajman planlarını düzenlemişlerdir.

1955 yılı Amenajman Yönetmeliği’nden farklı, çağdaş teknik ve ilkelere dayanan bir yönetmeliğin hazırlanması Orman Genel Müdürlüğü tarafından gerekli görülmüştür. 1964 yılında Eraslan’ın hazırladığı Örnek Devlet Orman İşletmelerinin İşletme Planlarının yapılması için çıkarılan yönetmelik esas alınarak düzenlenen, orman işletmelerinin koşullarına uygun ve gereksinimlerini karşılayacak “Orman Amenajman Yönetmelik Taslağı”, 24.05.1968 tarihinde, Orman Genel Müdürlüğü Yüksek Fen Heyeti tarafından kabul edilmiştir. Fakat, makamca onaylanıp, yürürlüğe girmemiştir.

1973 yılında, 1963-1972 yılları arasında hızlı çalışılıp, ülkenin tüm orman alanlarının bir plana bağlanması amacını güderek düzenlenen, kimi eksikleri bulunan Amenajman Planları’nın yapılması ve uygulamalarında kazanılan yeni bilgi ve deneyimlerden yararlanılarak, bunların yenilenmesinde, gelişmiş ve daha ayrıntılı planların yapılmasını sağlayacak yönetmeliğin çıkarılması gündeme gelmiştir.

1973 yılı şubat ayında, Ankara’da Orman Genel Müdürlüğü’nde, Orman Amenajman Yönetmeliği Tasarısının Bir Kısım Maddelerinin Yeniden Görüşülerek Gerekli Değişikliklere Ait Bir Taslak Hazırlamak’la görevli olarak Bekir Sıtkı Evcimen başkanlığında kurulan, Ünal Eler’in de bulunduğu Komisyon,

çalışmalarını tamamlayarak, taslağa son şeklini vermiştir.

Taslak Yüksek Fen Kurulu'na getirilmiştir. Fakülte'deki görevleri nedeniyle, Evcimen İstanbul'a dönmek zorunda kaldığından, günler süren görüşmelerde, taslağı Ünal Eler savunmuştur. Uzun tartışmalar sonucu, taslakta bir çok değişiklik yapılmıştır. Son şeklini alan yönetmelik, 20.04.1973'de Orman Genel Müdürlüğü'ne; 22.06.1973'de, Orman Bakanlığı'na sunulmuş; 21.08.1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

1973 yönetmeliği, Yüksek Fen Kurulu'nda yapılan değişiklikler nedeniyle, istenilen düzeyde çıkarılamamıştır. Zamanla eksikler, hatalı durumlar tartışma konusu olmuştur. Yeni bir yönetmelik düzenlenmesi gereksinimi giderek artmıştır. Çeşitli toplantılarda ve yayınlarda yönetmeliğin eksiklikleri belirtilmiş ve değiştirilmesi zorunluluğu vurgulanmıştır.

1982 yılında VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu içerisinde oluşturulan, İsmail Eraslan başkanlığında, Ünal Eler'in de yer aldığı Orman Amenajman ve Fotogrametri Tali Komisyonu'nun hazırladığı raporda, bu değişikliklerin gerekçesi ve esasları açıklanmıştır. Eraslan yaptığı çalışma sonucu düzenlediği ayrıntılı bir raporu, 23.11.1988 tarihinde Orman Genel Müdürlüğü'ne sunmuştur. Bu rapor daha sonra yayımlanmıştır (Eraslan, 1991).

1991 yılında Orman Genel Müdürlüğü yeni bir yönetmelik hazırlanması görevini Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürü Ünal Eler'e vermiştir. Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanı Niyazi Çetin ve aynı dairenin Takip ve Kontrol Şube Müdürü Mehmet Efendioğlu ile oluşturulan 3 kişilik grup, yönetmelik taslağını hazırlamışlardır. Fakülteler ve ilgili kuruluşlarla yapılan çeşitli görüşmelerle son şeklini alan, Orman Amenajman Planlarının Düzenlenmesi, Uygulanması, Denetlenmesi ve Yenilenmesi Hakkında Yönetmelik, 20.05.1991 tarih ve 32 sayılı olurla yürürlüğe girmiştir (Anonim, 1991).

Bu yönetmelik de, istenilen şekilde çıkarılamamış ve bekleneni verememiştir. Tutucu bir anlayışla, getirilmek istenen yenilikler kabul görmemiştir. Sonuçta, 1973 ve 1991 tarihli yönetmelikler arasında önemli fark olmamıştır.

2004 yılında, gecikmeli de olsa, yönetmeliğin yenilenmesi ve çağdaş Orman Amenajmanı'na uygun plan yapılabilmesini sağlayacak, yeni yönetmelik hazırlanmasını Orman Genel Müdürlüğü, İÜ, KTÜ ve SDÜ Orman Fakülteleri'nden istemiştir. Fakültelerin Amenajman Ana Bilim Dalı Öğretim Üyeleri tarafından, fakülteler akademisyenlerinin görüşleri de alınarak hazırlanan taslak, Orman Amenajmanı yetkilileri ve ilgililerinin de katıldığı toplantılar sonucu, son şekli verilerek, onaya sunulmuştur.

3. TARTIŞMA VE SONUÇ

Burada Orman Amenajman Yönetmelikleri ele alınıp, her birinin sağladığı yenilikler, birbirlerinden olan üstünlükleri ya da eksiklikleri dile getirilip, uzun açıklamalar yapılması gereksiz görülmüştür. Kuşkusuz, her yeni yönetmelik,

uygulamada karşılaşılan yetersizlikler, görülen eksiklikler, ormancılıkta ulaşılan bilgi ve teknik düzeyden yararlanılabilmesi vb. gibi konulardaki olumsuzlukların giderilmesi için çıkarılmıştır. Bu bağlamda, son yönetmelik bir çok yenilikler getirmektedir.

İlgili meslektaşlarımız yönetmeliği incelediklerinde, eskiye göre değişiklikleri kolayca anlayacaklardır. Bunların ele alınıp, uzun uzun açıklanması değil de, konunun bir başka boyutuna değinilmesi yararlı görülmüştür.

Türkiye'de Orman Amenajmanı'nda planların yapılması ve bunların uygulanmasının tarihsel gelişimi incelendiğinde, önemli bir konu dikkati çekmektedir. Başlangıç yılları dışında, planlı döneme girilen yakın geçmişte, bilgi ve deneyim yönünden bir eksiklik olmamakla birlikte, planların düzenlenmesi ve uygulanmasında işi yapacak eleman bulunmasında güçlüklerle karşılaşılmıştır.

İlk yıllarda yabancı uzmanlar getirilmiş, ormancılık eğitimi verecek okul açılmıştır. O zamanki koşullar için bu doğaldır. Daha sonraki yıllarda, yasalar, yönetmelikler çıkarılmış, kuruluşlar yapılmış, ormancılık çalışmalarına çağdaş bir yön verilmeye çaba gösterilmiştir. Ancak, karar organı olan ve devlet adına ormanları işleten yetkililer, bu işleri yapacak eleman yetiştirilmesini yeterince benimsememiş, bu çok önemli konuya gerekli önemi vermemişlerdir.

Özellikle son 50 yıldır, ülkemizde Amenajman çalışmalarını çağdaş biçimde yürütebilecek grupları oluşturabilmek için yeterli orman mühendisi bulunmaktadır. Fakat, arazi işleri güç ve uzun zaman alan, efor gerektiren, olumsuz koşullar altında sürdürülen çalışmalar olduğundan, Amenajman Hey'etlerinde çalışacak teknik eleman bulunmasında güçlük çekilmektedir. "Her külfet, bir nimet ister" deyimini bilinen gerçektir. Bu işte çalışacak elemanlara farklı olanaklar sağlanması, doğal bir yaklaşımdır. Değilse, devlet memuru tanımına göre değerlendirme ile kimse burada çalışmak istemez. Herhangi bir nedenle gelmiş olanlar da, işi benimsemez, severek, isteyerek çalışmaz, ilk fırsatta ayrılmaya çaba gösterirler.

Farklı olanaklar neler olabilir. Bunu yetkililer belirleyip, gerçekleştirmek durumundadırlar. Yasaların sağladığı maddi ve manevi imkanlar zorlanarak, gerekiyorsa yasal düzenlemelerle, bu durum yaratılabilir. Geçmişte bunun örnekleri vardır. Orman Amenajman Dairesi önemli hizmetler vermiş, daha önce değinildiği üzere, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi sonunda hedefi gerçekleştiren tek kuruluş olmuştur. Başarıya nasıl ulaşılmıştır, sonradan neden düşüş olmuş ve bugünkü duruma gelinmiştir gibi konular, ele alınıp incelenecek sorunlardır.

Önemli olan, çağdaş Orman Amenajmanı uygulamalarının gerçekleştirilebilmesi için, bunu sağlayacak Amenajman Planı'nın yapılması ve gereğince uygulanmasıdır. Bunun başarılabilmesi için de, yeterli düzeyde elemanlarla oluşturulmuş kuruluşun bulunması gerekir. Bu gerçekleştirilemediği ölçüde, Orman Amenajman Planlarının yapılması ve uygulanmasında aksaklıklar, gecikmeler ortaya çıkar.

Çağdaş ormancılık uygulamalarının yapılabilmesinde, yetişmiş uzman gerektiren konularda, bugüne dek olduğu üzere, son yönetmelikte de yer aldığı

gibi, “Gerekli elemanlar sağlanıncaya kadar, bu işler yapılmayacaktır” ya da “Zorunlu durumlar nedeniyle, bunlar yapılmayabilir” biçiminde ifadeler konularak, en mükemmel yönetmelik hazırlanması, beklenen yararı sağlamaktan uzak kalır.

Yetkili makam, yönetmelikte bugünkü gerçekler nedeniyle, zorunlu olarak konulmuş ifadelere dayanarak, işleri yürütmeye devam ederse; en kısa sürede, olması gereken durumu sağlayarak, işin doğru olanını yapmaya çaba harcamazsa, amaca ulaşamaz ve beklenen yarar elde edilemez. Geçmişteki örneklerde ne yazık ki, bu hep böyle olmuştur.

Örneğin, Yetiştirme Ortamı Haritası düzenlenmesi 1973 tarihli Amenajman Yönetmeliği’nde yer almıştır. “Ancak, bu haritalar Teknik ve Ekonomik imkanların elverişli kılınması şartı ile yapılabilir” ifadesi konulmuştur. Teknik yönergelerde de bu haritaların şimdilik yapılmayacağı belirtilerek, bunlar düzenlenmemiştir.

1991 tarihli yönetmelikte de, Yetiştirme Ortamı Haritasının düzenleneceği bildirilmiştir. Burada da yine “Ancak, bu haritalar teknik ve ekonomik imkanların elverişli olması şartı ile yapılır” ifadesi konulmuştur ve günümüze dek bu haritalar yapılamamıştır.

Yeni yönetmelikte de Yetiştirme Ortamı Haritası düzenleneceği ifadesi vardır. “Dokuzuncu maddede sözü edilen uzman birimler oluşturuluncaya kadar, bu haritaların düzenlenmesi ertelenerek, sadece bonitet haritası ile yetinilebilir” ifadesi, yine ülke gerçekleri karşısında zorunlu olarak yönetmeliğe konulmuştur.

Yeni yönetmelikte, yukarıda değinildiği gibi, dokuzuncu maddede, Yetiştirme Ortamı Envanteri yanında, Biyolojik Çeşitliliğin, Odun Dışı Orman Ürünlerinin, Ormanın Ürün Dışı Fonksiyonlarının, Sosyo-Ekonomik Durumun, Sağlık Durumunun envanterinin yapılması da getirilmiştir. Ancak, maddenin devamında son paragrafta “Yukarıda sıralanan envanter çeşitlerinden, Yetiştirme Ortamı, Biyolojik Çeşitlilik ve Odun Dışı Orman Ürünleri ile ilgili envanter bilgileri, Orman Genel Müdürlüğüne öngörülecek içerik ve organizasyonla, Standart Amenajman Heyetleri dışında oluşturulacak uzman birimler tarafından elde edilen verilerden sağlanır” ifadesi yer almaktadır. Belirlenen envanter çeşitleri ile ilgili maddelerde, gerekli uzman elemanlar tamamlanıncaya dek, bu işlerin yapılmayacağı bildirilmektedir.

1973 tarihli yönetmelikten beri 34; 1991 yönetmeliğinden günümüze dek de, 16 yıl hızla akıp gitmiştir. Sorunlar devam etmektedir. Durum aynen sürdürülmemelidir. Teknik yönden yenilikler getirilirken, idari bakımdan da, gereklerin yapılması, bu işleri yürütecek elemanların zamanında yetiştirilmesi kaçınılmazdır. Tek yanlı gelişmeler, beklenen yararın elde edilebilmesine, hedeflenen amaçlara ulaşılabilmesine yeterli olamamaktadır.

TÜRKİYE'DE ORMAN AMENAJMAN YÖNETMELİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

KAYNAKLAR

- Acatay, A., 1946. Orman Koruma Kılavuzu. Orman Genel Müdürlüğü yayını, İstanbul.
- Anonim, 1956. Orman amenajman planlarının tanzimine ve tatbikine ait talimatname. Ziraat Vekâleti Orman Umum Müdürlüğü Yayın No: 193, Yeni Matbaa, Ankara.
- Anonim, 1973. Orman Amenajman Planlarının Düzenlenmesine, Uygulanmasına ve Yenilenmesine Dair Yönetmelik. Orman Genel Müdürlüğü, Yayını, Ankara.
- Anonim, 1978. İdare Sürelerinin Düşürülmesi. Orman Mühendisliği Dergisi, Temmuz-Ağustos Sayısı, s. 20-43, Ankara,.
- Anonim, 1991. Orman Amenajman Planlarının Düzenlenmesi, Uygulanması, Denetlenmesi ve Yenilenmesi Hakkında Yönetmelik. Orman Genel Müdürlüğü Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı yayını, Ankara.
- Asan, Ü., 1999. Using Possibilities of Satellite Images In Forestry and the Application In Turkey. International Symposium On Remote Sensing and Integrated Technologies. October, 20-22, pp. 113-126, İstanbul.
- Asan, Ü., Eler, Ü., 2003. Türkiye Orman Amenajmanında Uygulanagelen Planlama Sistemlerinin İrdelenmesi ve Çağdaş Sistemler. Orman Amenajman Kuruluşunun Yeniden Yapılandırılması Çalıştayı Bildirisi. 9-12. Eylül, Kastamonu.
- Başkent, E. Z., 1999. Ecosystem Management and Biodiversity. Journal of Turkish Agriculture and Forestry. Number: 2, pp. 355-363, Ankara.
- Berkel, A., 1946. Ormanda Kesim ve Taşıma Kılavuzu. Orman Genel Müdürlüğü yayını, İstanbul.
- Diker, M., 1946. Orman Amenajman Kılavuzu. Orman Genel Müdürlüğü yayını, İstanbul.
- Eler, Ü., 1980. Orman Amenajman Çalışmalarında Verimlilik. Ormancılık Kesiminde Verimlilik Semineri, Milli Produktivite Merkezi, 17-19. Kasım, s. 45-59, Ankara.
- Eler, Ü., 1981. Gazipaşa Model Planı. Orman Mühendisliği Dergisi, Temmuz sayısı, s. 3-9, Ankara.
- Eler, Ü., 1982. Orman İşletme Planları ve Kitiği. Orman Mühendisleri Odası, 7. Teknik Kongre bildirisi, Ankara..
- Eler, Ü., 1983. Nasıl Bir Planlama. Orman Mühendisliği Dergisi, Kasım Sayısı, s. 31-34, Ankara.
- Eler, Ü., 1985. Ülkemizde Orman Amenajman Planları ve Kitiği. Orman Mühendisliği Dergisi, Kasım sayısı, s. 67-70, Ankara.
- Eler, Ü., 1986. Ormancılığımızda Son Yıllardaki Önemli Değişiklikler. Orman Mühendisliği Dergisi, Temmuz Sayısı, s. 15-18, Ankara.
- Eler, Ü., 1988. Teknik Ormancılığımızda Görülen Aksaklıkların Nedenleri ve Çözüm Yolları. Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi, Temmuz sayısı, s. 41-46, Ankara.
- Eler, Ü., 1992. Ülkemizde Düzenlenen Amenajman Planları ve Kitiği. Ormancılığımızda Orman Amenajmanının Dünü, Bugünü ve Geleceğine İlişkin Genel Görüşme. 16-19. Kasım. Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı Yayını, Bildiriler, s. 271-280, Ankara.
- Eler, Ü., 1999. Fonksiyonel Envanter. Orman Amenajman Teknik Toplantısı. 4-7. Mayıs, Bolu.
- Eler, Ü., 2002. Orman Amenajmanında Uyguladığımız Envanterin Kitiği. Orman Amenajmanında Kavramsal Açılımlar ve Yeni Hedefler Sempozyumu. İ. Ü. Orman Fakültesi, 18-19. Nisan, s. 138-144, İstanbul.
- Eler R, Ü., Asan, Ü., Yeşil, A., 2003. Türkiye Orman Envanter Sorunları. Orman Amenajman Kuruluşunun Yeniden Yapılandırılması Çalıştayı bildirisi, 9-12. Eylül, Kastamonu.
- Eraslan, İ., 1954. Yurdumuzda Bugüne Kadar Kullanılan Amenajman Metotları ve Kitiği. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 1, s. 96-133, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1955. Türkiye'de Yapılan İlk Amenajman Planının Analitik ve Kritik Olarak İncelenmesiyle Varılan Neticeler. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 2, s. 199-221, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1956. Yeni Amenajman Talimatnamesinin Analitik ve Kritik Gözle İncelenmesi. İ. Ü.

SDÜ ORMAN FAKÜLTESİ DERGİSİ

- Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 1, s. 32-48, İstanbul.
- Eraslan N, İ., 1957. Türkiye’de Silvikültür ve Amenajman Münasebetlerinin Yüzyıllık Tarihi İnkışafı. Türk Ormancılığı 100. Tedris Yılına Girenken. Türkiye Ormancılar Cemiyeti Yayın No: 7, s. 62-77, Ankara.
- Eraslan, İ., 1963. Türkiye’de Orman Envanterinin Geçmişteki ve Bugünkü Durumu.İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 2, s. 17-45, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1964. Amenajman Metodları’nın Tarihsel gelişimi. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 2, s. 31-72, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1966. Fotogrametri Alanında Yeni Gelişmeler. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 1, s. 1-17, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1968. Orman Amenajman Teşkilatımızın 50 Yıllık Gelişimi ile Reorganizasyonu’nun Lüzumu ve Esasları. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 2, s. 3-30, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1969. Türkiye Ormanlarının Bünyesine Uygun Amenajman Metotlarının Tespiti Esasları. Türkiye Orman Mühendisliği II. Teknik Kongresi yayını, s. 75-87, Ankara.
- Eraslan, İ., 1973. Türkiye’de Orman Amenajmanı’nın Gelişimi ve Yeni Yönelimler. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Sayı 2, s. 1-12, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1974. Türkiye’deki Orman Topraklarından Çok Amaçlı (Çok Yönlü) Faydalanmanın Planlanması Esasları. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 1. s. 30-49, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1985. Türkiye’de Orman Amenajmanı’nın 128 Yıllık Tarihsel Gelişimi. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Sayı 1, s. 15-19, İstanbul.
- Eraslan, İ., 1991. Orman Amenajmanı Yönetmeliğimizin Geliştirilmesi İçin Değiştirilmesi ve Eklmesi Gereken Maddeler. Orman Mühendisliği Dergisi, Şubat Sayısı, s. 4-7, Ankara.
- Eraslan, İ., 1992. Türkiye’de Orman Amenajmanı’nın Dünü Bugünü ve Yarını. Orman Genel Müdürlüğü, Orman Amenajmanının Dünü bugünü ve Geleceğine İlişkin Genel Görüşme (16-19. Kasım), Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı Yayını, Bildiriler, s. 1-16, Ankara.
- Evcimen, B. S., 1977. Türkiye’de Orman Amenajmanının Gelişimi (1. Bölüm. İmparatorluk Dönemi). İ. Ü. Orman Fakültesi Orman Amenajman Kürsüsü Yayını, İstanbul.
- Fırat, F., 1946. Ağaç ve Odun Ölçme Kılavuzu. Orman Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
- Irmak, A., 1946. Yetiştirme Muhiti Tanıma Kılavuzu. Orman Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
- Köse, S., Sönmez, T., Sivrikaya, F., 2002. Uzaktan Algılamanın Orman Amenajman Planlamasında ve Bilgi Sistemleri Kurulmasındaki Önemi. Orman Amenajmanında Kavramsal Açılımlar ve Yeni Hedefler Sempozyumu, İ. Ü. Orman Fakültesi, 18-19. Nisan, s. 148-157, İstanbul.
- Kutluk, H., 1948. Türkiye Ormancılığı İle İlgili Tarihi Vesikalar. Orman Genel Müdürlüğü Yayın No: 56, İstanbul.
- Kutluk, H., 1967. Türkiye Ormancılığı İle İlgili Tarihi Vesikalar (Cilt 2). Orman Genel Müdürlüğü Yayın No: 367, Ankara.
- Saatçioğlu, F., 1946. Orman Yetiştirme Kılavuzu. Orman Genel Müdürlüğü yayını, İstanbul.
- Saatçioğlu, F., Acatay, G., Huş, S., Eraslan, İ., 1960. Türkiye’de Örnek Devlet İşletmesi Olabilecek Vasıfları Haiz Ormanların Tefrikine ve Teşkilatlandırılmasına Ait İncelemeler. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 2, s. 44-70, İstanbul.
- Tavşanoğlu, F., 1946. Orman Yolları ve Dekovil İnşaatı Kılavuzu. Orman Genel Müdürlüğü yayını, İstanbul.
- Yığıtoğlu, A. K., 1946. Orman Etüdüleri ve Amenajman İş Kılavuzu. Orman Genel Müdürlüğü yayını, İstanbul.
- Yund, K., 1957. Ormancılığın Kuruluşundan Beri Bağlandığı Nezaretler, Vekâletler ve Bunun Başındakiler. Türk Ormancılığı 100. Tedris Yılına Girenken. Türkiye Ormancılar Cemiyeti Yayın No: 7, s. 22-27, Ankara.